

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa U. O.

przeciwko P. spółce z o.o. w W. i W. S.A.

w W.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 maja 2020 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 3 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie w części odrzucającej
skargę kasacyjną od rozstrzygnięcia o roszczeniu majątkowym
i w części orzekającej o wynagrodzeniu za pomoc prawną
udzieloną powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym
i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2019 r. w sprawie o ochronę dóbr osobistych z powództwa U. O. przeciwko P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i W. Spółce Akcyjnej w W. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną od wyroku tego Sądu z dnia 27 września 2018 r., wydanego na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 18 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny wskazał, że postanowieniem z dnia 19 listopada 2018 r. zwolnił powódkę częściowo od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym, tj. od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 600 zł, a w pozostałym zakresie oddalił wniosek o zwolnienie od kosztów. Postanowienie z dnia 19 listopada 2018 r. w dniu 18 grudnia 2018 r. zostało doręczone ówczesnemu pełnomocnikowi procesowemu powódki, który był upoważniony do jej reprezentacji także w postępowaniu kasacyjnym. W dniu 27 maja 2019 r. ustanowiony dla powódki nowy pełnomocnik z urzędu wniósł skargę kasacyjną. Skarga ta nie została opłacona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w okolicznościach sprawy zastosowanie miał art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 755 ze zm., dalej jako: „u.k.s.c.”). Oznaczało to, że – w sytuacji, w której powódka została zwolniona częściowo od opłaty od skargi kasacyjnej – jej pełnomocnik miał obowiązek uiścić opłatę od tej skargi w części nieobjętej zwolnieniem, tj. ponad kwotę 600 zł. Uiszczenie opłaty w tym zakresie powinno było nastąpić wraz z wniesieniem skargi kasacyjnej. Nie ma znaczenia to, że postanowienie o częściowym zwolnieniu od kosztów sądowych doręczone zostało poprzedniemu pełnomocnikowi powódki, a nie pełnomocnikowi, który wniósł skargę kasacyjną.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez radcę prawnego (adwokata) skargi kasacyjnej, od której – stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia – pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych oraz

bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. odrzuca skargę na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Zażalenie na postanowienie z dnia 3 czerwca 2019 r. złożyła powódka. Zarzuciła naruszenie art. 112 ust. 3 u.k.s.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c., art. 130 § 1, art. 124 § 3 oraz art. 133 § 1 w związku z art. 91 k.p.c. Wniosła o uchylenie tego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie powódka dochodziła zarówno majątkowej, jak również niemajątkowej ochrony dóbr osobistych. Postanowieniem z dnia 9 września 2019 r. Sąd Apelacyjny odrzucił zażalenie powódki na postanowienie z dnia 3 czerwca 2019 r. w części odnoszącej się do odrzucenia skargi kasacyjnej powódki od rozstrzygnięcia o roszczeniu niemajątkowym. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 27 maja 2020 r. oddalił w tej części zażalenie powódki na postanowienie z dnia 9 września 2019 r. Oznacza to, że zażalenie na postanowienie z dnia 3 czerwca 2019 r. podlega dalszemu rozpatrzeniu wyłącznie w zakresie odnoszącym się do odrzucenia skargi kasacyjnej od rozstrzygnięcia o roszczeniu majątkowym.

Rozpoznawane zażalenie zostało wniesione przed dniem 7 listopada 2019 r., tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469 ze zm., dalej jako: „ustawa z 2019 r.”). W świetle art. 9 ust. 4 ustawy z 2019 r. oznacza to, że do jego rozpoznania zastosowanie mają przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie tej ustawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2019 r., V CZ 90/19, niepubl.).

Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności zażalenia wniesionego na postanowienie z dnia 3 czerwca 2019 r. – w zakresie, w którym nie zostało ono skutecznie odrzucone – ma to, czy Sąd Apelacyjny prawidłowo odrzucił skargę kasacyjną powódki na wyrok z dnia 27 września 2018 r. z powodu jej nieopłacenia, nie wzywając uprzednio powódki do jej opłacenia pod rygorem odrzucenia.

Powódka najpierw na mocy postanowienia z dnia 19 listopada 2018 r. uzyskała częściowe zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym

w zakresie obejmującym opłatę od skargi kasacyjnej ponad kwotę 600 zł. W pozostałym zakresie wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych powódki został oddalony. Powódka miała więc obowiązek opłacić skargę kasacyjną do wysokości 600 zł.

Istotne jest to, że zwolnienie, o którym mowa, powódka uzyskała jeszcze przed doręczeniem jej wyroku z dnia 27 września 2018 r. z uzasadnieniem, tj. przed rozpoczęciem biegu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej i jej opłacenia i tym samym przed złożeniem skargi kasacyjnej. Przed rozpoczęciem biegu tego terminu nastąpiło również częściowe oddalenie wniosku powódki o zwolnienie jej od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Okoliczność ta powoduje, że do skutków tego oddalenia nie może mieć zastosowania art. 112 § 3 u.k.s.c. Przepis ten reguluje wyłącznie taką sytuację, w której wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma wnoszonego przez adwokata (radcę prawnego), podlegającego opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, i wniosek ten został oddalony. Złożenie przed upływem terminu do opłacenia pisma należy rozumieć jako złożenie w czasie biegu tego terminu. W takiej sytuacji powstaje ryzyko, że rozpoznanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych potrwa dłużej niż bieg terminu do jego opłacenia. Przepis art. 112 ust. 3 u.k.s.c. nie obejmuje zaś sytuacji, w której wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został złożony i oddalony jeszcze przed rozpoczęciem biegu terminu do złożenia pisma i tym samym biegu terminu do jego opłacenia. W takiej sytuacji składając pismo adwokat lub radca prawny ma obowiązek uiszczenia opłaty od tego pisma w terminie do jego wniesienia. W wypadku, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów został częściowo uwzględniony i częściowo oddalony, adwokat lub radca prawny powinien opłacić pismo w takiej części, w jakiej do zapłaty pozostała opłata ustalona z uwzględnieniem częściowego zwolnienia.

Skutki nieopłacenia pisma należy wówczas oceniać według ogólnych reguł, które są właściwe dla danego rodzaju pisma wnoszonego przez adwokata lub radcę prawnego. W wypadku skargi kasacyjnej zachodzi konieczność wezwania adwokata lub radcy prawnego do uiszczenia opłaty w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi (art. 130 § 1 w związku z art. 398⁶ § 2 i z art. 391 § 1

k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2016 r., II UZ 54/15, niepubl.).

W okolicznościach sprawy Sąd Apelacyjny, stwierdziwszy, że pełnomocnik powódki wniósł skargę kasacyjną nie uiszczając od niej w terminie do jej wniesienia opłaty należnej od tej skargi po uwzględnieniu skutków częściowego zwolnienia od tej opłaty ponad kwotę 600 zł, powinien był wezwać go do uiszczenia tej opłaty pod rygorem jej odrzucenia. Dokonane przez ten Sąd odrzucenie skargi bez wezwania, o którym mowa, stanowiło naruszenie art. 130 § 1 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. i z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. Uzasadniało to uchylenie zaskarżonego postanowienia w części, w której zażalenie wniesione na to postanowienie nie zostało wcześniej skutecznie odrzucone, tj. w części obejmującej odrzucenie skargi kasacyjnej od rozstrzygnięcia o roszczeniu majątkowym zawartym w wyroku z dnia 27 września 2018 r.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.